

Open Village / Ανοιχτό χωριό

Για την φύση και την πολιτιστική κληρονομιά
Άγιος Λαυρέντιος Πηλίου, 6-8 Ιουλίου 2018

www.openvillage.gr

Διοργάνωση:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ
ΑΓ. ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ

ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ
Τοπική Κοινότητα Αγ. Λαυρεντίου

 heritagelab
ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Περιεχόμενα

Λίγα λόγια για τη δράση Open Village / Ανοιχτό χωριό
Άγιος Λαυρέντιος, Ίδρυση, οικιστική οργάνωση, αρχιτεκτονική

Χάρτης της περιοχής

Ι. Μ. Αγίου Λαυρεντίου
Άγιος Αθανάσιος
Άγιος Δημήτριος

Οικία Απόστολου Στέλλου
Το σπίτι του Ζαρίφη
Κτήριο Πέτρου Μίλλερ
Αρχοντικό Γκλαβάνη

Οικία Έφης Λιάτζουρα
Οικία Γιώργου Σίνη
Οικία Αλέξη Ζαρίφη
Οικία Δημήτρη Καραμανιώλα

Οικία Δημήτρη Λυπουρλή
Οικία Άννα Μαρίας Παπαδημητρίου
Οικία Θύμιου Ατζακά
Οικία Βλάχου Θωμά

Οικία Ευθυμίας Λεκίδου
Οικία Π. Θεολογίδου, Θ. Καλαϊτζή
Οικία Μάρως Γρηγοριάδου
Οικία Μαρίας Χουμουρτζιάδου

Παλιό Ελαιοτριβείο
Χάρτης Διαδρομής 1

Χάρτης Διαδρομής 2

Βιβλιογραφία

Λίγα λόγια για τη δράση...

Open Village - Ανοιχτό χωριό

Για τη φύση και την πολιτιστική κληρονομιά

Το “OpenVillage / Ανοιχτό Χωριό” είναι μία πρωτοβουλία που ξεκίνησε το 2017 από κατοίκους, τοπικούς φορείς και φίλους του Αγίου Λαυρεντίου με στόχο να προβάλλουν το χωριό με εκδηλώσεις που συνδέονται με την ιστορία, την αρχιτεκτονική και εν γένει το φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά.

Ζητούμενο των εκδηλώσεων είναι να βάλουν ένα μικρό λιθαράκι στην τοπική ανάπτυξη με δράσεις που, μεταξύ άλλων, προβάλλουν την περιοχή και τις τοπικές παραδόσεις, αλλά και ζητήματα για το παρόν και το μέλλον των ορεινών παραδοσιακών οικισμών.

Κεντρική εκδήλωση στο Open Village είναι η διοργάνωση ξεναγήσεων σε δημόσια και ιδιωτικά κτήρια του χωριού από τους ενοίκους τους και εθελοντές, για ένα Σαββατοκύριακο του χρόνου, προσφέροντας ένα πανόραμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής που παρουσιάζει από το απλό λαϊκό σπίτι έως το πλούσιο αρχοντικό, εκκλησιές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, και επιπλέον το δημόσιο χώρο και το φυσικό περιβάλλον.

Η διοργάνωση υποστηρίζεται από παράλληλες εκδηλώσεις, όπως εκθέσεις, video, εκπαιδευτικά προγράμματα, παραδοσιακή μουσική, γαστρονομία, διαλέξεις, ημερίδες, κ. ά.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανταπόκριση ιδιοκτητών κτηρίων που δέχονται πρόθυμα να τα διαθέσουν για τις οργανωμένες ξεναγήσεις, ανοιχτές στο ευρύ κοινό.

Το χωριό του Αγίου Λαυρεντίου

Ιστορικά - Αρχιτεκτονικά - Πολεοδομικά

Ο Άγιος Λαυρέντιος ανήκει στα λίγα χωριά του Πηλίου που διατηρούν τον αρχικό οικιστικό τους πυρήνα, το ομώνυμο μοναστήρι(12ος – 14ος αι.)

Ο οικισμός αναπτύχθηκε προς τα ΝΔ, σε μια περιοχή πλούσια σε νερά. Οργανώνεται από ένα ακανόνιστο πλέγμα καλντεριμιών που σχηματίζει δακτύλιους και περιβάλλει ομάδες σπιτιών. Ένας κεντρικός οδικός άξονας, που συνδέει τον Αγ. Λαυρέντιο με την Αγριά και τη Δράκεια, διέρχεται από την κεντρική πλατεία, διασχίζει το χωριό και φθάνει στην πλατεία Χατζίνη, μία φυσική πλατεία στο δυτικό όριο του χωριού. Δύο άλλες κεντρικές οδοί οδηγούν στον Άγ. Απόστολο και στο μοναστήρι. Χαρακτηριστική είναι η πυκνή δόμηση, η απουσία οχύρωσης του οικισμού και ο αμυντικός χαρακτήρας των πυργόσπιτων και των αρχοντικών μέχρι τον όψιμο 19ο αι. Κέντρο πολυσήμαντο η κεντρική πλατεία στην οποία αναπτύσσονταν και συνεχίζουν μέχρι σήμερα καφενεία, εμπορικά καταστήματα, κρήνες, το γραφείο της κοινότητας και σε χαμηλότερη στάθμη ο ναός του Αγ. Δημητρίου. Σε ψηλότερη στάθμη λειτουργούσε το ξενοδοχείο του Λιάτζουρα, ένα από τα δύο παλαιότερα του Πηλίου. Στην πλατεία αυτή γινόταν και το παζάρι, ενώ πλησίον βρισκόταν χάνι για την εξυπηρέτηση των αγωγιατών.

Η αρχιτεκτονική στις κατοικίες του Αγ. Λαυρεντίου ακολουθεί την «κοινή γλώσσα» μιας ευρείας γεωγραφικής ενότητας, όπως αποκρυσταλλώθηκε στον όψιμο 18ο και τις αρχές του 19ου αιώνα, προσαρμοσμένη βέβαια στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του οικισμού. Οι παλαιότερες κατοικίες στον Άγ. Λαυρέντιο χρονολογούνται στις αρχές του 18ου αι., έχουν καθαρά οχυρωματικό χαρακτήρα και καλύπτουν τις στοιχειώδεις ανάγκες διαβίωσης. Καθαρά πέτρινες κατασκευές, με ορθογώνια κάτοψη και τολμηρά ξύλινα εξώστεγα, που φθάνουν συχνά τα 2,50m. Αργότερα, περί το 1750, όπου χρονολογούνται τα παλαιότερα αρχοντικά, ο τελευταίος όροφος αλλάζει. Προεξοχές από σαχινισί και ημιυπαίθρια χαγάτια ενώνονται με τον εσωτερικό χώρο, ο οποίος είναι ολόφωτος, διάτρητος από παράθυρα και φεγγίτες και πλούσια διακοσμημένος. Η βάση του κτηρίου διατηρεί τον οχυρωματικό χαρακτήρα. Χαρακτηριστικά των όψεων είναι ο λιτός διάκοσμος, οι πετρόχτιστοι τοίχοι, οι λευκές επιφάνειες του τελευταίου ορόφου και το ευθύγραμμο υπέρθυρο με την ξύλινη καρφωτή εξώπορτα.

Περί το 1830 και μετά, «ακαδημαϊκές» επιρροές οδηγούν σε έντονη συμμετρία,

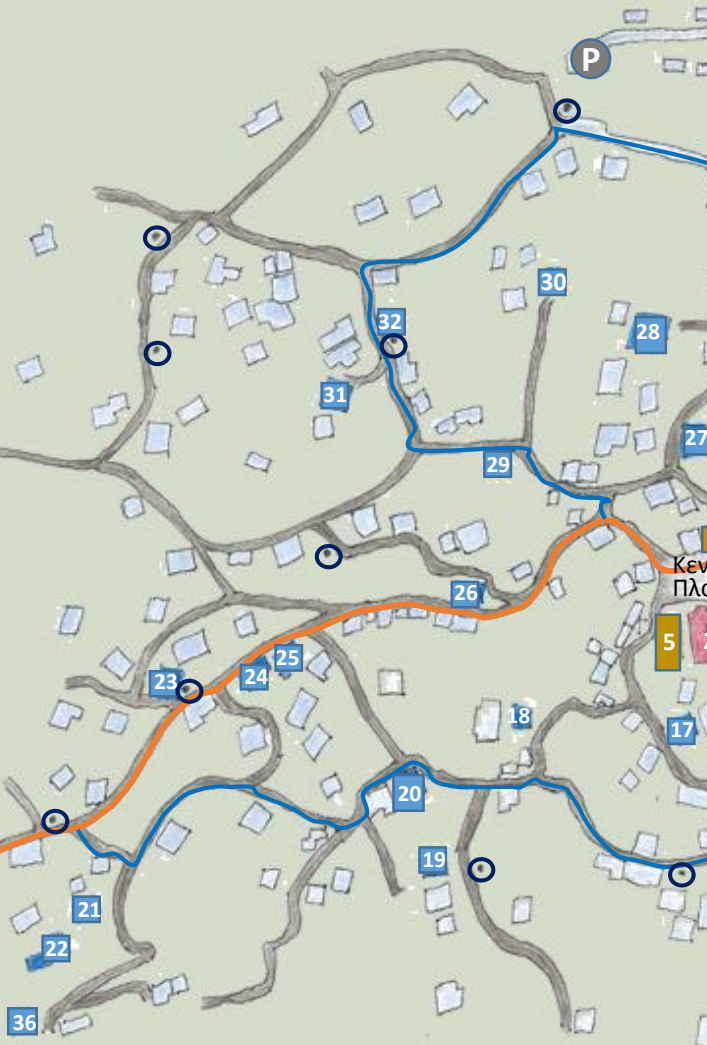
ενώ παραμένει παρόμοια η εσωτερική οργάνωση με την προηγούμενη περίοδο, στη λογική του κλειστού και της εσωστρέφειας. Μια σειρά κατασκευαστικών στοιχείων τοποθετούνται στον άξονα συμμετρίας, με πιο χαρακτηριστικό το κεντρικό κυκλικό ή πολυγωνικό σαχνισί, πάνω σε αντεστραμμένο κώνο από επάλληλες σειρές λίθων που προεξέχουν εκφορικά. Διπλή σειρά λίθων προεξέχει επίσης εκφορικά, προβάλλοντας τη βάση του τελευταίου ορόφου. Σταδιακά από τα μέσα περίπου του 19ου αιώνα, η πέτρινη κατασκευή θα αντικαταστήσει τον ξύλινο σκελετό. Οι πέτρινοι όγκοι καλύπτονται με σοβά, οι χαμηλοί όροφοι αποκτούν μεγαλύτερα ανοίγματα, συμμετρικά ως προς τον κατακόρυφο άξονα και οι φεγγίτες καταργούνται ή αντικαθίστανται από ζωγραφικές απομιμήσεις. Παράλληλα, υιοθετούνται ορισμένα κλασικιστικά χαρακτηριστικά, όπως γερμανικά παντζούρια, υποτυπώδη περιγράμματα στα παράθυρα και κάλυψη της προεξοχής της στέγης με σοβά.

Παρόλο που το Πήλιο, μετά το 1860, σταδιακά παρακάμζει με την ταχεία ανάπτυξη του Βόλου, Πηλιορείτες μεταφέρουν μεν στο Βόλο τη μόνιμη κατοικία τους, διατηρούν όμως σπίτια και κτήματα στο Πήλιο. Ακόμα, πάροικοι, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους Αιγυπτιώτες, βαμβακέμποροι, φορείς μιας νέας αισθητικής αντίληψης, επιστρέφουν και δίνουν απλόχερα χρήματα για κοινωφελή έργα, ιδιωτικά αρχοντικά και ωραία ξενοδοχεία. Οι αλλαγές, στον τρόπο οργάνωσης των σπιτιών είναι ριζικές. Χαρακτηριστική είναι η διαμετρής σάλα εισόδου, κάθετη στην όψη του σπιτιού, με τα εκατέρωθεν δωμάτια. Το κυρίως σπίτι αποκτά ανεξάρτητη είσοδο από το κατώι, με σκάλα που τοποθετείται εξωτερικά. Χαρακτηριστικά είναι ακόμα τα αξονικά μπαλκόνια με περίτεχνες σιδεριές, τα πέτρινα φουρούσια, η χρήση, σε πολλές περιπτώσεις, κεραμιδιών αντί για σχιστόπλακες, τα γερμανικά παντζούρια σε τετράγωνο περίγραμμα και οι καγκελόφραχτοι φεγγίτες. Παράλληλα, σε άλλες περιπτώσεις, εισάγονται στοιχεία, άσχετα με τον κλασικισμό, σε «παροικιακή» αισθητική, ανάμεσα στα οποία ξεχωρίζει το μνημειακό προστώο με υπερυψωμένα τρίλοβα τόξα από λεπτές κολόνες και κιονόκρανα. Είναι τα περίφημα σπίτια των Αιγυπτιωτών. Τα μεσοαστικά σπίτια χρησιμοποιούν παραπλήσια χαρακτηριστικά, ενώ τα λαϊκά χτίζονται διώροφα, με διαμερή σάλα και εκατέρωθεν δωμάτια, εξωτερική σκάλα εισόδου, ανεξάρτητη είσοδο στο κατώι, όψεις σε οριζόντιες και κατακόρυφες ζώνες με στόχο την απόλυτη συμμετρία και σε μερικές περιπτώσεις με κεντρικό αέτωμα στο κεντρικό τμήμα της πρόσοψης.

Τέλος, ειδική αναφορά θα πρέπει να γίνει στα απλά ορθογώνια λαϊκά σπίτια, «την άχρονη αρχιτεκτονική του ελάχιστου», τα οποία σε παλαιότερες εποχές φιλοξένησαν ανθρώπους και ζώα μαζί, απλοί τύποι σπιτιών που χρησιμοποιήθηκαν διαχρονικά μέχρι σχεδόν τις μέρες μας.

Πλατεία
Χατζίνη

1. Άγιος Αθανάσιος 1777
2. Αγ. Δημήτριος, προ του 1730
3. Αγ. Απόστολος ο Νέος
4. Κοινοτικό Κατάστημα
5. «Στρατώνας»
6. Ξενοδοχείο Λιάτζουρα (αρχική χρήση)
7. Παλαιό ελαιοτριβείο
8. Ελαιοτριβείο «Κούκιου» (αρχική χρήση)
9. Οικία Χουρμουζιάδου (1930)
10. Κτήριο Αρμάγου Αθανάσιου (1726)
11. Οικία Μακρή Αναστάσιου (1844)
12. Οικία Μιχάλη Απόστολου (1862)
13. Οικία Καλλιπολίτη περί το 1880
14. Οικία Πέτρου Μίλλερ
15. Κτήριο Πέτρου Μίλλερ
16. Οικία Αρμάγου Μέλλωσ
17. Οικία Στάμου Κων/νου
18. Οικία Ζαρίφη Αλέξη

- 19.Οικία Παπαθανασίου
- 20.Αρχοντικό Γκλαβάνη, περί το 1750
- 21.Οικία Αρμάγου Θρασύβουλου
- 22.Οικία Γρηγοριάδου Μάρως
- 23.Οικία Σιαμάτη
- 24.Οικία Στέλλου Απόστολου (1712)
- 25.Οικία Καλαϊτζή Θεολογίδου
- 26.Οικία Σίνη Γιώργου, 1836
- 27.Οικία Παπαδημητρίου

- 28.Οικία Λιάτζουρα Έφης
- 29.Οικία Ατζακά Θύμιου
- 30.Οικία Λεκίδου Ευθυμίας
- 31.Σπίτι Ζαρίφη 1716
- 32.Οικία Κολετσά Κων/νου
- 33.Οικία Καντίκου, 1882
- 34.Οικία Καραμανιώλα Δημήτρη
- 35.Οικία Λυπουρλή Δημήτρη
- 36.Οικία Βλάχου Θωμά

I. Μ. Αγίου Λαυρεντίου, 12ος – 14ος αι.

Ιδρύθηκε στο 12ο αι, από Λατίνους μοναχούς, από το Αμάφι, οι οποίοι αργότερα την εγκατέλειψαν. Πολλά διάσπαρτα σπαράγματα επιγραφών στα λατινικά, βρίσκονται σήμερα ενσωματωμένα στο καθολικό της. Το 14ο αι, η μονή επισκευάζεται εκ βάρθρων από το μοναχό Λαυρέντιο, ο οποίος την οχυρώνει με ψηλά προσκτίσματα από τις τρεις πλευρές (κελιά, αρχονταρίκι, κλπ) και με ψηλό τείχος δυτικά, όπου τοποθέτησε και την είσοδό της. Το καθολικό είναι τρίκλιτη βασιλική με τρούλλο. Δέχθηκε πολλές επεμβάσεις, ανάμεσα στις οποίες, τρεις ήταν οι πιο καθοριστικές και συνδέονται με τη διεύρυνση του ναού. Οι τοιχοποιίες του είναι ιδιαίτερα επιμελημένες με ημιλαξευτούς λίθους σε πλινθοπερίκλειστο σύστημα κατασκευής και γλυπτό διάκοσμο. Από τα προσκτίσματα της μονής, σήμερα, σώζεται μόνο το αρχονταρίκι στη βόρεια πλευρά, το οποίο έχει αποκατασταθεί. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1878 συντάχθηκε σε αυτό η επαναστατική διακήρυξη της προσωρινής κυβέρνησης του Πηλίου και στάλθηκε στους πρέσβεις των τότε Μεγάλων Δυνάμεων.

Άγιος Αθανάσιος, 1777

Ιδρύθηκε το 1777, σύμφωνα με επιγραφή στη βόρεια όψη. Πρόκειται για τρίκλιτη βασιλική, με δικλινή στέγη, με τη χαρακτηριστική απότμηση στην ανατολική και δυτική πλευρά και εξωτερική στοά από ξυλοκατασκευή, στη δυτική και νότια πλευρά, που παραπέμπει στα χαγιάτια των σπιτιών. Χαρακτηριστικός είναι ο λιθανάγλυφος διάκοσμος της κόγχης του ιερού με τα οξυκόρυφα τόξα στις αβαθείς κόγχες, το περίτεχνο δίλοβο παράθυρο και το λιθανάγλυφο διάκοσμο από σταυρούς και φυτικά μοτίβα.

Το τέμπλο του είναι το αρχικό τέμπλο του Αγ. Δημητρίου. Παραπλεύρως του ναού υπάρχει ναΐσκος αφιερωμένος στους Αγ. Αναργύρους. Στην τοιχογραφία στη νότια όψη του, στο κέντρο, βρίσκεται ο Άγ. Αθανάσιος, δεξιά του οι Άγ. Αναργύροι και αριστερά οι Άγ. Αντώνιος και Κύριλλος.

Άγιος Δημήτριος (προ του 1730)

Βρίσκεται κάτω από την κεντρική πλατεία και αποτελεί τον Μητροπολιτικό ναό του χωριού. Δεν είναι γνωστή η ημερομηνία ανέγερσής του, δέχθηκε όμως τουλάχιστον δύο εκτεταμένες επεμβάσεις, η μία περί το 1730, οπότε ο ναός «ηυρήνθη εκ νέου» και μία δεύτερη, το 1869, σύμφωνα με επιγραφή στο ανώφλι της δυτικής εισόδου. Είναι τρίκλιτη βασιλική, σύμφωνα με τα πρότυπα του Πηλίου και καλύπτεται με δικλινή στέγη, με τη χαρακτηριστική απότμηση στην ανατολική και δυτική πλευρά. Χαρακτηριστικός είναι ο λιτός λιθανάγλυφος διάκοσμος από αβαθείς κόγχες, στην ανατολική όψη, στην κόγχη του ιερού, τα ευθύγραμμα ολόσωμα πέτρινα υπέρθυρα στις εισόδους και η στοά που αναπτύσσεται στη δυτική όψη, από τοξοστοιχίες, με πέτρινους πεσσούς, ένα στοιχείο που εμφανίζεται σπάνια στο Πήλιο.

Από παλιά επιστολή του 1775, από τον πρωτόπαπα Διανέλο μαθαίνουμε ότι υπήρχε έθιμο μια φορά το χρόνο, στις 16 Αυγούστου, να κάνουν φαγητό στη μνήμη του Αγ. Απόστολου του Νέου για τους ντόπιους και τους ξένους, από τα έσοδα δωρεάς που άφησε ο ίδιος.

Οικία Απόστολου Στέλλου (προ του 1712)

Σύμφωνα με οικογενειακά έγγραφα, κτίστηκε πριν από το 1712. Είναι ίσως το παλαιότερο σπίτι του Αγ. Λαυρεντίου που διατηρείται στις μέρες μας, με καθαρά οχυρωματικό χαρακτήρα. Ορθογώνιο αρχικά, από ισόγειο, μεσοπάτωμα και όροφο, αποτελείται στην κάτοψη από 2 παρατεταγμένους χώρους, που επικοινωνούν μεταξύ τους μόνο στον όροφο. Το εξώστεγό του, πλάτους 2,20m, ήταν ένα από τα ελάχιστα εξώστεγα στο Πήλιο που διατηρήθηκαν μέχρι τις μέρες μας και αποκαταστάθηκε στις αρχές της 10ετίας του 1990. Ήταν αρχικά ανοιχτό, ενώ μεταγενέστερα κλείστηκε εν μέρει, με τσατμά και παράθυρα. Στις αρχές του 19ου αι, προστέθηκε μικρή επέκταση στη ΝΔ γωνία, δίνοντάς του πλέον περίγραμμα σε σχήμα Γ. Στην αρχική του φάση ανήκουν, μεταξύ άλλων, η τοξωτή χαμηλή θύρα εισόδου και οι δύο θύρες στον όροφο που οδηγούν στο εξώστεγο.

Το σπίτι του Ζαρίφη, 1716

Η ανέγερσή του τοποθετείται στις αρχές του 18ου αι., περί το 1716. Ανήκει στην κατηγορία των οχυρών σπιτιών με διευρυμένη ορθογώνια κάτοψη. Διαμήκης και εγκάρσιος τοίχος χώριζαν την κάτοψη σε 3 χώρους, διαρρυθμισμό που εφαρμοζόταν και στους τρεις ορόφους. Στον τελευταίο όροφο ξύλινο εξώστεγο κάλυπτε όλη τη νότια όψη. Παρόλο που το εξώστεγο ήταν κατεστραμμένο, ίχνη στην τοιχοποιία έδιναν ακριβή στοιχεία για τη θέση και την κατασκευή του, αλλά και για τη μορφή της στέγασής του, που ήταν ενιαία στον πέτρινο πυρήνα και στο εξώστεγο. Το κτήριο υπέστη διάφορες μετασκευές για να προσαρμοσθεί στις ανάγκες της κάθε εποχής. Το 2003 αγοράστηκε από τους Βάιο και Μαρία Τασιοπούλου, αποκαταστάθηκε και μετατράπηκε σε ξενώνα.

Κτήριο Πέτρου Μίλλερ, 16ος αι. (:)

Πρόκειται ίσως για το παλαιότερο κτίσμα του Αγ. Λαυρεντίου. Κτίσθηκε σε 2 φάσεις. Στην παλαιότερη ανήκει ο πυρήνας του κτηρίου, ο οποίος, στην αρχική του μορφή θα πρέπει να ήταν ψηλότερος. Ήταν πέτρινη κατασκευή στο σύνολό της, χωρίς ανοίγματα στο ισόγειο, όπου υπήρχε μία μόνο πολεμίστρα, στην πλαϊνή όψη, που διατηρείται μέχρι σήμερα. Από έρευνα του σημερινού ιδιοκτήτη του, είναι πιθανόν να ήταν πύργος που λειτουργούσε ως φρουκτωρία, και να κτίσθηκε περί τα μέσα του 16ου αι. Αργότερα, περί τον 17ο αι., το κτήριο επεκτάθηκε, με την προσθήκη κατασκευής σε σχήμα Γ, που περιβάλλει την ανατολική και νότια πλευρά του. Το κτήριο έχει σήμερα εν μέρει επισκευασθεί. Κατά τις εργασίες ανακτίσθηκε ο βόρειος τοίχος που ήταν κατεστραμμένος και προστέθηκαν 2 φωτιστικές θυρίδες.

Αρχοντικό Γκλαβάνη (περί το 1750)

Πρόκειται για τυπικό δείγμα αρχοντόσπιτου, του οποίου η κατασκευή, η αρχιτεκτονική και ο διάκοσμος το τοποθετούν στα μέσα του 18ου αι. Όλη η κατασκευή είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή και επιβλητική. Πρόκειται για τριώροφο κτήριο, με πέτρινο οχυρό κορμό, ο οποίος αρχικά είχε πολεμίστρες, ελάχιστα ανοίγματα και καταχύστρα πάνω από την κεντρική είσοδο. Αντίθετα, ο τελευταίος όροφος, με ξύλινο το νότιο τμήμα του, είναι διάτρητος από παράθυρα και φεγγίτες. Στις δύο γωνίες του σχηματίζονται σαχινισί, τα οποία επικοινωνούσαν με ανοιχτό χαγιάτι, που αργότερα φράχθηκε. Το κτήριο διέσωζε εντυπωσιακές οροφές στον τελευταίο όροφο, από τις οποίες διατηρείται μόνο εκείνη στη ΝΑ γωνία. Η κατασκευή ήταν ιδιαίτερα προσεγμένη με επιμέλεια στις λεπτομέρειες. Εκτεταμένες επεμβάσεις έγιναν περί το 1840, κατά τις οποίες το κτήριο διευρύνθηκε προς τα ΒΑ και διανοίχθηκαν ή διευρύνθηκαν παράθυρα στους χαμηλούς ορόφους. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον περίβολό του υπήρχε μεγάλος αριθμός από βοηθητικούς χώρους και παράσπιτα. Το κτήριο επισκευάσθηκε στα μέσα της 10ετίας του 2000.

Οικία Έφης Λιάτζουρα (περί το 1820)

Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα εντυπωσιακό κτήριο, του οποίου η κατασκευή και η αρχιτεκτονική τοποθετούν στις πρώτες δεκαετίες του 19ου αι. Η κάτοψή του έχει σχήμα Γ. Όπως τα περισσότερα κτήρια αυτή της εποχής, η βάση του είναι πέτρινη, ενώ τμήμα του τελευταίου ορόφου, το οποίο προεξέχει ελαφρά πάνω σε 2 σειρές λίθων, τοποθετημένων κατά το εκφορικό σύστημα, είναι από ξυλοκατασκευή. Στο κτήριο έγιναν αρκετές αλλαγές στο παρελθόν, με κυριότερες τη διάνοιξη ή διεύρυνση ανοιγμάτων στους χαμηλούς ορόφους. Αξίζει να σημειωθεί ότι σώζονται οι πολεμίστρες στο ισόγειο. Για ένα διάστημα, ο τελευταίος όροφος λειτουργήσε ως σχολείο. Στον τελευταίο όροφο διατηρείται το παλιό δάπεδο και στον καλό οντά ίχνος του μιντεριού. Διατηρούνται επίσης κάποιες μουσάντρες και η παλιά κουζίνα, η οποία όμως θα πρέπει να ήταν μεταγενέστερη προσθήκη. Το κτήριο έχει αποκατασταθεί.

Οικία Γιώργου Σίνη, 1836

Αρχοντικό Κωστή αρχικά, περιήλθε αργότερα στην οικογένεια Μάνθου και στη συνέχεια, στη 10ετία του 1970 αγοράστηκε από την οικογένεια Σίνη. Πρόκειται για ένα πολύ εντυπωσιακό τριώροφο κτήριο, που κυριαρχεί στο τοπίο. Κτίστηκε το 1836 σύμφωνα με επιγραφή σε λιθανάλυφο στη νότια γωνία της δυτικής όψης. Το νότιο τμήμα του τελευταίου ορόφου είναι κατασκευασμένο από ξυλοκατασκευή που προεξέχει ελαφρά από τον πέτρινο πυρήνα του κτηρίου και εντυπωσιάζει με το κυκλικό σαχνισί, με τα τρία τοξωτά μεγάλα παράθυρα και τα καμπύλα κυμάτια στα φουρούσια και στο γείσο της στέγης. Εσωτερικά, εντυπωσιάζουν οι περίτεχνες οροφές και η όλη οργάνωση του σπιτιού. Δεξιά της κεντρικής εισόδου του κτηρίου, ένθετη επιγραφή αναφέρει «ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤΕΙ 1831»

Οικία Ζαρίφη Αλέξη, 1856

Αρχικά σπίτι του Αδάμου, αποτελεί ένα από τα ελάχιστα σπίτια του χωριού, χωρίς μεταγενέστερες αλλοιώσεις. Κτίστηκε το 1856, σύμφωνα με εγχάρκτη επιγραφή στο πέτρινο υπέρθυρο της κεντρικής εισόδου. Αποτελεί τυπικό δείγμα της αρχιτεκτονικής της εποχής του, όπου η πέτρινη κατασκευή αντικαθιστά τον ξύλινο σκελετό. Εξάιρση αποτελεί το τρίπλευρο σαχισί από ξυλοκατασκευή, που κυριαρχεί στην όψη. Ακολουθώντας και αυτό τα πρότυπα της εποχής, εδράζεται πάνω σε αντεστραμμένο κώνο από επάλληλες σειρές λίθων που προεξέχουν εκφορικά. Χαρακτηριστική είναι η έντονη συμμετρία στην κεντρική όψη και η ελαφρά προεξοχή του ορόφου από τον βασικό κορμό του κτηρίου σε 2 επάλληλες σειρές λίθων, τοποθετημένων κατά το εκφορικό σύστημα. Χαρακτηριστικός είναι επίσης ο λιτός ζωγραφικός διάκοσμος της όψης στον τελευταίο όροφο, με τη ζωγραφική απομίμηση φεγγίτη στο σαχισί που σύμφωνα με επιγραφή, φιλοτεχνήθηκε το 1858.

Οικία Δημήτρη Καραμανιώλα (1825-50)

Το κτήριο έχει δεχθεί πολλές μετασκευές που καθιστούν επισφαλή τη χρονολόγησή του. Αποτελείται από το ισόγειο με τις αποθήκες, μεσοπάτωμα με εσωτερικό ξύλινο μπαλκόνι και όροφο με την κλασική διαρρύθμιση του ευρύχωρου δοξάτου και δωματίων. Είναι κατασκευασμένο με τοιχοποιίες από λιθοδομή και ξυλοκατασκευή τμήματος του τελευταίου ορόφου, το οποίο προεξέχει ελαφρά. Εσωτερικά, διατηρούνται οι παλιές πόρτες που οδηγούν στα δωμάτια με χαρακτηριστικό μικρό ύψος. Μικρό ύψος με ολόσωμο πέτρινο ανώφλι έχει και η κεντρική είσοδος του σπιτιού. Τα παραπάνω οδηγούν στη τοποθέτηση της ανέγερσής του στο δεύτερο τέταρτο του 19ου αι. Το κτήριο είχε μικτή χρήση, της κατοικίας και του ραφείου, του οποίου όλος ο εξοπλισμός διατηρείται στη θέση του.

Οικία Δημήτρη Λυπουρλή (περί το 1740)

Σε μια πανέμορφη, καταπράσινη, πηλιορείτικη αυλή, βρίσκεται η οικία της οικογένειας Λυπουρλή. Πρόκειται για τριώροφο κτήριο, σε πυργοειδή μορφή, το οποίο δέχθηκε πολλές μετασκευές, ενώ στη 10ετία του 1970, ήταν σε ερειπωμένη μορφή. Τα παραπάνω καθιστούν επισφαλή τη χρονολόγησή του. Η όλη εσωτερική λιτή οργάνωση και τα μπαλκόνια του, που παραπέμπουν σε εξώστεγα, το τοποθετούν στον πρώιμο 18ο αι. Το μέγεθος όμως της θύρας εισόδου, με το φεγγίτη και η ελαφρά προεξοχή του τελευταίου ορόφου πάνω σε 2 σειρές λίθων, τοποθετημένων κατά το εκφορικό σύστημα, το τοποθετούν στα μέσα του 19ου αι., χωρίς να αποκλείεται να συνδέονται με εκτεταμένες εργασίες ανακαίνισης του κατά την εποχή αυτή. Σε επαφή με το κτήριο κατασκευάστηκε πρόσκτισμα με χαγιάτι, κατά τα παραδοσιακά πρότυπα, για να καλύψει σε χώρους τις ανάγκες της οικογένειας.

Οικία Άννα Μαρία Παπαδημητρίου

Σύμφωνα με συμβολαιογραφική πράξη του 1913 το κτήριο, μέχρι τότε, ανήκε στην Αικατερίνη Κουκουσέλη, «εκ πατρικής κληρονομιάς». Ύστερα από σειρά μεταπωλήσεων/μεταβιβάσεων, το 1928, το 1943 και το 1958, το 1979 αγοράστηκε από την Παρασκευή Ε. Παπαδημητρίου. Στα συμβόλαια περιγράφεται ως ανώγεια κατοικία με 2 δωμάτια και στο συμβόλαιο του 1958 ως κατεδαφιστέα, προφανώς λόγω βλαβών από το σεισμό του 1955. Το ισόγειο ήταν πέτρινο, ενώ δεν μπορούμε να πούμε με σιγουριά για την κατασκευή και τη μορφή του ορόφου. Το κτήριο ανακατασκευάστηκε στο μεγαλύτερο ποσοστό του σε μορφή που ακολουθεί τα παραδοσιακά πρότυπα. Από το αρχικό κτήριο διατηρούνται τμήματα του ισόγειου και το παράσπιτο με τον πέτρινο φούρνο. Εντυπωσιακή είναι και η, πολύχρωμη από λουλούδια, αυλή του κτηρίου, με τα πολλά επίπεδα.

Οικία Θύμιου Ατζακά

Είναι δύσκολο να τοποθετηθεί η ανέγερσή του χρονικά, καθώς το κτήριο σχεδόν κατέρρευσε από τους σεισμούς του 1955 και ανακατασκευάστηκε σε πολύ μεγάλο ποσοστό. Στο ισόγειο διατηρεί το αρχικό του περίγραμμα καθώς και την αρχική του είσοδο, με φεγγίτη. Ο όροφος, στη σημερινή του μορφή, είναι μικρότερων διαστάσεων. Χαρακτηριστικός είναι ο παλιός διπλός φούρνος στην αυλή και η παραστιά που χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα.

Οικία Μαρίας Ευαγγελινού (1865)

Κτίστηκε το 1865, σύμφωνα με εγχάρακτη επιγραφή. Προηγούμενος ιδιοκτήτης ήταν ο Θωμάς Βλάχος. Βρίσκεται στο ΝΔ άκρο του χωριού και διαθέτει -εξαιρετική θέα. Πρόκειται για ένα κτήριο, καλοδιατηρημένο, που έχει δεχθεί ελάχιστες επεμβάσεις. Είναι διώροφη, πέτρινη κατασκευή, με υπόγειο και πρόσκτισμα – αποθήκη, σε επαφή με τη δυτική του όψη. Στο ισόγειο βρίσκονται το χειμωνιάτικο δωμάτιο, ελαφρά υπερυψωμένο, και η κουζίνα, και στον όροφο η σάλα με τα δύο δωμάτια. Ο όροφός του προεξέχει ελαφρά πάνω σε βάση από 2 σειρές λίθων, τοποθετημένων κατά το εκφορικό σύστημα.

Οικία Ευθυμίας Λεκίδου (μέσα 19ου αι.)

Η κατασκευή και κυρίως η εσωτερική οργάνωση του σπιτιού το τοποθετούν στις αρχές του 2ου μισού του 19ου αι. Πρόκειται για κατασκευή με ορθογώνια κάτοψη, παράθυρα με ανώφλι σε σχήμα αχιβάδας και ελαφρά προεξοχή του ορόφου, πάνω σε 2 σειρές λίθων, τοποθετημένων κατά το εκφορικό σύστημα. Το κτήριο αρχικά αποτελείτο από το κατώι, στο οποίο η είσοδος γινόταν από χαμηλή πόρτα με ολόσωμο πέτρινο ανώφλι, μεσοπάτωμα με το χειμωνιάτικο δωμάτιο και όροφο ανοιχτό, με ένα δωμάτιο. Αργότερα, χωρίστηκε σε 2 κατακόρυφες ιδιοκτησίες, τα αδερφομοίρια και ανακαινίσθηκαν οι όψεις, ενώ εσωτερικά έγιναν ήσσονες αλλαγές. Στις όψεις, προστέθηκαν δεύτερη είσοδος, πολύ μεγαλύτερων διαστάσεων και νεοκλασικά διακοσμητικά στοιχεία, σε εκλαϊκευμένη μορφή. Το κτήριο επισκευάστηκε στη δεκαετία του 2000 και αποκαταστάθηκε, εν μέρει, η εσωτερική του οργάνωση.

Οικία Π. Θεολογίδου, Θ. Καλαϊτζή

Η ανέγερσή του τοποθετείται γύρω στο 1900. Πρόκειται για απλή ορθογώνια πέτρινη κατασκευή, που συναντάται σε πολλά σπίτια του χωριού. Η μορφή, η κατασκευή και η εσωτερική της οργάνωση παραπέμπουν στα λαϊκά σπίτια που χτίζονται μετά το 1860 και διαφέρουν ριζικά από τις μέχρι τότε αρχιτεκτονικές μορφές. Είναι διώροφο με πολύ χαμηλό κατώι και χαρακτηρίζεται από την κεντρική σάλα εκατέρωθεν της οποίας διατάσσονται τα δωμάτια. Η είσοδος γίνεται με εξωτερική σκάλα κατευθείαν στους κύριους χώρους του σπιτιού, ενώ το κατώι διαθέτει ανεξάρτητη είσοδο. Οι δύο κύριες όψεις του είναι επιχρισμένες και κοσμούνται με οριζόντιες και κατακόρυφες ζώνες με στόχο την απόλυτη συμμετρία, ενώ οι άλλες δύο, που θεωρούνται δευτερεύουσες, διατηρούσαν εμφανή τη λιθοδομή. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το μπαλκόνι πάνω από την κεντρική είσοδο, από μεταλλικό σκελετό και κιγκλίδωμα, το οποίο τονίζει τον κατακόρυφο άξονα συμμετρίας της όψης.

Οικία Μάρως Γρηγοριάδου(1875-1900)

Τελευταίο τέταρτο 19ου αι. Βρίσκεται στην άκρη του χωριού και στη σημερινή του μορφή, το κτήριο, αποτελεί συνένωση 2 κατοικιών κι ενός αποθηκευτικού χώρου. Μέχρι το 1905 το ακίνητο ανήκε στην οικογένεια Δεληγιάνη, από την οποία το αγόρασε τότε, σύμφωνα με σχετική συμβολαιογραφική πράξη, ο Κουκουσέλης. Το 1978 περιήλθε στην ιδιοκτησία Γρηγοριάδη. Τα κτήρια έχουν απλά ορθογώνια σχήματα, χαρακτηριστικά της λιτής, «άχρονης αρχιτεκτονικής του ελάχιστου», καθαρά πέτρινες κατασκευές, με τοιχοποιίες ενισχυμένες με εμφανείς ξυλοδεσιές. Το σύνολο αποκαταστάθηκε με ιδιαίτερη ευαισθησία, με ένα εντυπωσιακό αποτέλεσμα, διατηρώντας σημαντικά στοιχεία της αρχικής κατασκευής και δομής, συμπεριλαμβανομένου του σκελετού της στέγης, ο οποίος είναι ορατός, στον κεντρικό χώρο.

Οικία Μαρίας Χουρμουζιάδου, 1931

Κτίστηκε το 1931, σύμφωνα με επιγραφή στην είσοδο του σπιτιού. Απλό λαϊκό σπίτι, ορθογώνιο, πέτρινη κατασκευή, καλυμμένο με στέγη από κεραμίδια γαλλικού τύπου, σύμφωνα με τις συνήθειες της εποχής. Είναι δώροφο, με συμμετρική διάταξη των ανοιγμάτων της κεντρικής όψης, ως προς κατακόρυφο άξονα, σε τυπική απλή διάταξη. Ιδιοκτησίας Κουφογιάννη, το ισόγειο χωριζόταν με μικρό διάδρομο σε 2 χώρους, την κουζίνα και το χειμωνιάτικο δωμάτιο και ο όροφος ήταν ενιαίος, όπως και σήμερα. Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 αγοράστηκε από την οικογένεια Γιώργου Χουρμουζιάδη και ανακαινίσθηκε, με σεβασμό στις τοπικές παραδοσιακές τεχνικές. Στο κτήριο προστέθηκαν προσκτίσματα για να καλύψουν τις ανάγκες σε χώρους της οικογένειας.

Παλιό ελαιοτριβείο (Τέλος 19ου αι.)

Κατά μήκος του ανατολικού ρέματος του χωριού αναπτύχθηκαν υδροκίνητες εγκαταστάσεις, κυρίως λιοτρίβια. Την κίνηση στις μηχανές έδινε τροχός, τοποθετημένος σε κατακόρυφη διάταξη. Ένα από τα λιοτρίβια αυτά ήταν και το λιοτρίβι του Καντίκου και δίπλα, σε επαφή με αυτό, η κατοικία του, σήμερα και τα δύο ιδιοκτησίας Σφηνιά. Το λιοτρίβι ήταν ψηλό διώροφο κτίσμα, με πατάρι εσωτερικά. Η κατοικία ήταν διώροφη, με μεσοπάτωμα, όπου βρισκόταν το χειμωνιάτικο δωμάτιο και η κουζίνα. Τα δύο κτήρια συνενώθηκαν σήμερα και μετατράπηκαν σε ξενώνα, το «Παλιό ελαιοτριβείο». Διατηρείται στη θέση του ο τροχός και τμήματα του εξοπλισμού εσωτερικά και στον περιβάλλοντα χώρο.

Διαδρομή 1 ■

Η διαδρομή ξεκινάει από το σταθμό και κατευθύνεται νότια της πλατείας. Περνά από τα εξής σημεία:

Οικία Πέτρου Μίλλερ (14), Κτήριο Πέτρου Μίλλερ (15), πλατεία Αποστόλου του Νέου (3), Αρχοντικό Γκλαβάνη (20) και καταλήγει στην πλατεία Χατζίν.

Δεν περιλαμβάνει επισκέψεις μέσα σε κτήρια. Κατά τη διαδρομή, θα συζητηθούν η δομή και οργάνωση του οικισμού και του δημόσιου χώρου, και η αρχιτεκτονική χαρακτηριστικών κτηρίων.

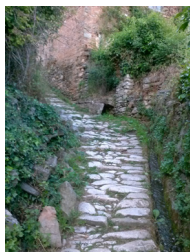

Διαδρομή 2 ■

Η διαδρομή ξεκινάει από την κεντρική πλατεία και κατευθύνεται προς τα βόρεια. Περνά από τα εξής σημεία:

Άγιος Αθανάσιος 1777 (1), Οικία Μακρή Αναστάσιου (11), Κτήριο Αρμάγου Αθανάσιου (10), Οικία Μιχάλη Απόστολου (12), Οικία Καραμανιώλα Δημήτρη (34), Παλαιό ελαιοτριβείο (7), «Αρχοντικό της Μελλιώς», ανηφορίζει προς τα πάνω με θέα όλο το χωριό, συνεχίζει Οικία Κολετσά Κων/νου (32), Σπίτι Ζαρίφη 1716 (31), Οικία Ατζακά Θύμιου (29) και καταλήγει στην πλατεία.

Δεν περιλαμβάνει επισκέψεις μέσα σε κτήρια. Κατά τη διαδρομή, θα συζητηθούν η δομή και οργάνωση του οικισμού και του δημόσιου χώρου και η αρχιτεκτονική χαρακτηριστικών κτηρίων.

Βιβλιογραφία

- Άγιος Λαυρέντιος: ένα πηλιορείτικο χωριό. Γυναικείος Σύλλογος Ανάπτυξης Αγίου Λαυρεντίου, 2002
- Βαμβάκος, Σωκράτης. Ιστορία του χωριού Άγιος Λαυρέντιος, Αθήναι, 1927
- Κίζης, Ιωάννης. Πηλιορείτικη οικοδομία: η αρχιτεκτονική της κατοικίας στο Πήλιο από τον 17ο στον 19ο αιώνα. Αθήνα: Ίδρυμα ΕΤΒΑ, 1994
- Κορρέ – Ζωγράφου Κατερίνα. Πήλιο. Οι Άνθρωποι: θεατές και αθέατες Όψεις, Τομ. Α', Αθήνα: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, 2013
- Λεωνιδοπούλου – Στυλιανού Ρέα. Πήλιο, Αθήνα: Μέλισσα, 1992
- Παπαθανασίου, Απόστολος. Το χρονικό του Αγίου Λαυρεντίου: 14ος – 19ος αι., Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο, 2006

Εκδηλώσεις Open Village

Σχεδιασμός - συντονισμός: Κλεοπάτρα Θεολογίδου

Ομάδα εργασίας

Γιάννης Αγαπητός

Σωτηρία Αλεξιάδου

Αποστόλης Βέργος

Ελένη Βλάχου

Γιάννης Ζαρίφης

Μιχάλης Ελευθεράκης

Ευθυμία Λεκίδου

Μέλλω Λουάρη

Άννα Μαρία Παπαδημητρίου

Ασημένια Σαράφη

Παντελής Σπίνας

Ευγενία Τσιρώνη

Κώστας Φραγκογιάννης

Φυλλάδιο

Σχεδιασμός χάρτη - διαδρομών: Παντελής Σπίνας

Κείμενα - φωτογραφίες: Κλεοπάτρα Θεολογίδου

Επιμέλεια: Παναγιώτα Παναγιωτακοπούλου

Εκτύπωση: Coryleft

Copyright: Κλεοπάτρα Θεολογίδου

www.openvillage.gr

Υπό την αιγίδα:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Χορηγός:

ΔΑΛΚΑΦΟΥΚΗΟΙΚΟΣ
παραδοσιακά δομικά υλικά